

**EVOLUȚIA RELAȚIILOR BILATERALE DINTRE REPUBLICA
MOLDOVA ȘI UCRAINA (1991-2009)**

**THE EVOLUTION OF BILATERAL RELATIONS BETWEEN THE
REPUBLIC OF MOLDOVA AND UKRAINE IN THE PERIOD
1991-2009**

DOI: 10.5281/zenodo.6044239

Ilie GÎRNET

Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

E-mail: iliegirnet@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5133-9571

Rezumat. *Articolul tratează evoluția relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina în perioada 1991-2009 pe mai multe dimensiuni: politic, economic și teritorial. Relațiile care s-au stabilit între cele două state de la obținerea independenței lor, după destrămarea URSS, reprezintă un fundament pentru buna colaborare în ziua de azi.*

Evoluția relațiilor bilaterale moldo-ucrainene s-a desfășurat sub amprenta mai multor probleme, unele moștenite din perioada sovietică, altele dictate de interesele geostrategice din zonă, precum problema transnistreană.

Cu toate că relațiile dintre Republica Moldova și Ucraina au la moment ca bază juridică peste 200 de tratate bilaterale, nu putem afirma că a fost găsit compromis și înțelegere pe toate dimensiunile. O serie de probleme nerezolvate se regăsesc și astăzi pe agenda comună a ambelor state.

Cuvinte cheie: *relații bilaterale, cooperare transfrontalieră, Republica Moldova, Ucraina, conflictul transnistrean.*

Abstract. *The article deals with the evolution of bilateral relations between the Republic of Moldova and Ukraine in the period 1991-2009 on several dimensions: political, economic, and territorial. The already established relations between the two states since gaining their independence, after the disintegration of the Soviet Union, represent a foundation for good cooperation today.*

The evolution of the Moldovan-Ukrainian bilateral relations has been marked by several problems, some inherited from the Soviet period, others influenced by the geostrategic interests in the area, such as the Transnistrian problem.

Although the relations between the Republic of Moldova and Ukraine currently have more than 200 bilateral treaties as their legal basis, which cover a wide range of issues between states, we cannot say that compromise and understanding have been found on all subjects. There is a number of unresolved concerns that remain on the common agenda of both states today.

Keywords: *bilateral relations, cross-border cooperation, Republic of Moldova, Ukraine, the Transnistrian conflict.*

Introducere

Investigarea relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina reprezintă un interes deosebit. Pe parcursul istoriei, colaborarea dintre cele două țări vecine au evoluat diferit, stabilind între ele un șir de relații, care au fost și vor continua să fie influențate de un set de factori, atât politici, cât și geopolitici.

Odată cu destrămarea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, Republica Moldova și Ucraina au căpătat un nou statut pe arena internațională ceea ce a dus la apariția și instituționalizarea unor noi relații diplomatice dintre cele două state. Unul dintre elementele primordiale ale noilor state era stabilirea relațiilor de bună vecinătate și aderarea la principalele organizații internaționale care le-ar permite dezvoltarea democratică a acestora și afirmarea pe arena politică internațională ca subiecți independenți.

Ambele state și-au proclamat independența în august 1991, la o diferență de trei zile. La 10 martie 1992 au fost stabilite noile relațiile diplomatice dintre Republica Moldova și Ucraina, odată cu acestea a început o etapă nouă în istoria contemporană a celor două state independente. Relațiile moldo-ucrainene, au avut la bază „Tratatul de bună vecinătate, prietenie și colaborare între Republica Moldova și Ucraina”, semnat la 23 octombrie 1992, ratificat la 1 noiembrie 1996 de Rada Supremă a Ucrainei, iar la 3 decembrie 1996 de Parlamentul Republicii Moldova și a intrat în vigoare la 5 ianuarie 1997. Acesta cuprinde mai multe direcții de cooperare. Printre acestea pot fi evidențiate colaborarea în domeniul integrării europene obiectiv promovat atât de Chișinău cât și de Kiev; cooperarea la frontiera de stat comună, în special în contextul acțiunilor de securizare a hotarului; problematica ecologică, inclusiv asigurarea protecției și dezvoltării durabile a bazinului râului Nistru; recunoașterea reciprocă a drepturilor de proprietate; volumul comerțului bilateral; sfera energetică și cea a transporturilor; realizarea unor proiecte de infrastructură de interes comun, inclusiv cu atragerea în aceste scopuri a fondurilor europene; consolidarea contactelor interumane.

Republica Moldova și Ucraina, pe parcursul anilor, au devenit membre în comun a unor serii de organizații internaționale. Astăzi, relațiile bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina au la bază peste 200 de tratate bilaterale.

Metodologia cercetării

Scopul prezentei lucrări constă în analiza evoluției relațiilor bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina. Punerea în valoare a celor mai importante aspecte ale colaborării dintre cele două state, pentru a înțelege cauzele unor disensiuni care nu și-au găsit rezolvarea pe o perioadă lungă de timp. Pentru colectarea datelor, am folosit metoda analizei de conținut, valorificând cadrul juridico-legislativ al relațiilor bilaterale moldo-ucrainene. De asemenea, au fost

utilizate ca metode de cercetare: metoda deductivă și metoda comparativă.

Rezultate

Perioada 1991-2001

În primul deceniu de independență, relațiile dintre cele două state nu au fost prea armonioase.

Politic

După cum menționează Bîzgu (2007), pentru perioada de început a colaborării Republicii Moldova cu Ucraina, o importanță majoră are semnarea la 13 decembrie 1993, la Kiev, a Tratatului privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, între Republica Moldova și Ucraina, ratificat la 4 noiembrie 1994. Acest act a contribuit la menținerea unor relații de prietenie între cele două state, precum și la extinderea colaborării în sfera juridică.

Un alt document dintre cele două părți din acea perioadă este Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la folosirea în comun și protecția apelor de frontieră, semnat la Chișinău la 23 noiembrie 1994.

Pe lângă încercările de a stabili niște relații de bună vecinătate între cele două state au apărut anumite disensiuni teritoriale, legate de disputarea proprietăților rămase pe teritoriul vecin. În perioada anilor 1992-1999, mai multe grupuri de experți au lucrat la soluționarea acestor probleme. În condiții destul de grele pentru ambele state s-au continuat negocierile privitor la linia viitoare a frontierei. Grație unor compromisuri reciproce, s-a ajuns la o variantă finală, și au fost aprobate materialele cartografice respective. Tratatul cu privire la frontiera de stat a fost semnat la 18 august 1999, în timpul vizitei oficiale a Președintelui Republicii Moldova, P.Lucinschi, la Kiev. Tratatul a intrat în vigoare la 18 noiembrie 2001.

Problema delimitării frontierelor dintre cele două state s-a dovedit a fi unul dintre aspectele dificile ale relațiilor moldo-ucrainene. Bîzgu (2007) afirmă că au existat ecouri acuzatorii de „trădare a intereselor naționale”, de ambele părți, prin care Ucraina a cedat, în raionul Basarabeasca, proprietăți în jur de 50 mln. dolari, iar Moldova a primit aproape 200 ha de teren la Giurgiulești. Valoarea financiară a terenului de la Giurgiulești nu este mare, dar valoarea sa strategică este greu de estimat, datorită faptului că, odată cu construirea terminalului, Moldova va avea acces liber la Marea Neagră.

Dintre toate formele de colaborare, de cel mai mare succes s-a bucurat cea regională, prin intermediul euroregiunilor.

Ideea creării euroregiunilor „Prutul de Sus” și „Dunărea de Jos” a fost discutată la întâlnirea dintre președinții Ucrainei, Moldovei și României, din 3-4 mai 1997. Discuțiile s-au soldat cu luarea deciziei de a include în cadrul acestor

euoregiuni unitățile administrativ-teritoriale corespunzătoare. Această decizie și-a găsit expresia în Declarația comună a celor trei președinți, privind colaborarea trilaterală din 4 iulie 1997. În art. 5 se stipula: „A susține inițiativele și proiectele desfășurate cu participarea celor trei state, în special dezvoltarea colaborării transfrontaliere și a legăturilor directe între unitățile administrativ-teritoriale, crearea euoregiunilor Dunărea de Jos și Prutul de Sus, precum și a unei zone economice libere în regiunea Reni–Galați–Giurgiulești”.

La 22 octombrie 1998, la Chișinău, are loc o nouă întâlnire trilaterală a celor trei state, care a asigurat continuarea procesului de colaborare regională prin Declarația privind colaborarea dintre Moldova, România și Ucraina. Acest act accentua necesitatea de a sprijini organele administrației publice locale în eforturile de creare a euoregiunilor. (Moldova, 2000)

Pe lângă întâlnirile de la nivel înalt și documentele sus-numite, baza juridică a creării euoregiunilor „Prutul de Sus” și „Dunărea de Jos” este asigurată de Tratatul de bună vecinătate, prietenie și colaborare dintre Ucraina și Republica Moldova, semnat în octombrie 1992, și de Acordul încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere la frontiera de stat moldo-ucraineană și simplificarea formalităților la trecerea frontierei de către cetățenii care locuiesc în raioanele de frontieră, semnat la 11 martie 1997.

Un interes sporit pentru fondarea euoregiunilor l-au avut organele administrative centrale și locale, considerând că acestea vor contribui la ridicarea capacității concurențiale a producției, atragerea investițiilor și crearea unui climat sigur de dezvoltare social-economică în regiune.

În anul 2000, la 9 iunie, în Ucraina, regiunea Odesa, și-a desfășurat lucrările Summit-ul Belarus–Republica Moldova–Ucraina. În cadrul lui, oficialii Republicii Moldova și ai Ucrainei au discutat probleme de asigurare a unor condiții favorabile pentru tranzitul de mărfuri pe teritoriul Ucrainei pentru toate tipurile de transport. În cadrul întâlnirii a fost abordată și problema aprovizionării cu energie electrică, Bîzgu (2007).

La 16 iulie 2001, a fost încheiat Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, cu privire la regimul de utilizare a sectorului de autostradă ucraineană Odesa-Reni, care traversează teritoriul Republicii Moldova.

Economic

Conform datelor prezentate de Bîzgu (2007) se denotă faptul că parteneri prioritari în comerțul exterior al Republicii Moldova în perioada 1991-2001 rămân a fi statele din cadrul CSI, României și țărilor din Uniunea Europeană revenindu-le partea mai mică a exportului. În ce privește importul din țările CSI, acesta, începând cu anul 1998, a început să scadă, iar din țările Uniunii Europene și România să crească, ceea ce vorbește despre o relativă apropiere a

mărfurilor țării noastre de standardele europene.

În ceea ce privește relațiile economice ale Republicii Moldova cu Ucraina, autoarea menționează că în acest sens deja au fost semnate peste 100 de acorduri, tratate, convenții și protocoale de colaborare, ce acoperă tot spectrul de probleme de interes comun. Valoarea comerțului cu Ucraina a înregistrat o creștere de la 175,5 mln. dolari în 1992 la 308,4 mln. dolari în 1996, după care a urmat o scădere până la 11,7 mln. dolari în 1999, ca apoi să crească la 265,0 mln. dolari în 2002. Ponderea Ucrainei în totalul comerțului exterior a înregistrat o fluctuație între 10,6% (în 1999) și 18,1% (în 1995), iar ponderea în comerțul cu țările CSI s-a situat între 21,5% și 26,1% în anii 1992-2000. Valoarea exportului s-a redus de la 8,5 mln. dolari în anul 1992 la 32,6 mln. dolari în anul 1999, înregistrând o creștere mai accelerată în ultimii doi ani, ajungând la valoarea de 61,4 mln. dolari în anul 2002. Valoarea importurilor a înregistrat oscilații între 104,6 mln. dolari (în anul 2000) și 261,9 mln. dolari (în anul 1996), excepție fiind anii 1992 cu o valoare de 94,0 mln. dolari și 1999 cu o valoare de 79,1 mln. dolari. Soldul balanței comerciale cu Ucraina este cronic deficitar, având un grad de acoperire al exporturilor cu importuri de 86,7% în anul 1992 și de doar 17,8% în anul 1996. În anul 1998 Ucraina a devenit al doilea partener la importuri cu Republica Moldova (de exemplu, în 1998 toată energia electrică importată de către Moldova – 1869,6 mln. kWh – provenea din această țară). În plus, în 1998 Moldova importa din Ucraina: 86,2% din cantitatea totală de cărbune; 97,8% din cantitatea totală de cimenturi hidraulice etc. Drept consecință, ponderea exportului României a trecut, de pe locul doi pe locul cinci, iar al Ucrainei, invers – de pe locul cinci s-a plasat către anul 2000 pe locul doi. În ce privește derularea importului, în anii 2000-2001 România și Ucraina, de asemenea, s-au schimbat cu locurile: în anul 2001 pe locul întâi s-a plasat Ucraina.

Problema transnistreană

Dezvoltarea dialogului politic a fost adesea imposibil de asigurat datorită diferitelor poziții din cadrul formulei de negociere a conflictului transnistrean. Procesul de dezmembrare a URSS (1990-1991) a generat redeschiderea unor tensiuni istorice dintre Republica Moldova și Ucraina, un exemplu în acest sens constituindu-l conflictul transnistrean.

Părțile implicate, nu au atins numitorul comun de rezolvare pașnică a menținerii Transnistriei în cadrul noului stat independent cu capitala la Chișinău, consecința fiind războiul din 1992.

Gămadă (f.d.) menționează că Ucraina este un participant activ în cadrul procesului de soluționare a conflictului încă de la declanșarea acestuia, la 2 martie 1992. Ucraina a susținut întotdeauna că soluționarea acestui conflict trebuie făcută, ținând cont de principiul suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova. Deși nu a avut experiență personală în gestionarea unor

astfel de conflicte (până la agresiunea din estul Ucrainei), prezența Kievului în formatul de negociere, din momentul în care a izbucnit, a permis Ucrainei să participe la toate etapele negocierilor și chiar să vină cu propuneri și planuri de soluționare a conflictului, care au fost mai mult sau mai puțin acceptate de către părțile implicate.

Din păcate, intențiile Ucrainei au avut o mai mică credibilitate în comparație cu cele ale Federației Ruse și aceasta doar pentru că Ucraina rareori a încercat în această perioadă să se implice profund în soluționarea acestei crize. Trupele de menținere a păcii din Transnistria și armele din depozitul de la Colbasna au permis Rusiei să controleze deciziile de politică internă și externă din Moldova. În ceea ce privește participarea Ucrainei la formatul de negociere, autoarea menționează că aici, autoritățile de la Kiev, au ales în trecut să adopte o strategie de neutralitate în ceea ce privește Rusia și alte părți ale negocierilor. Acest lucru se datorează prezenței armatei a 14-a și a intereselor speciale pe care le au în Transnistria unii oameni. Rusia a folosit armata a 14-a și misiunea de menținere a păcii pentru a convinge Ucraina să nu acționeze în sensul rezolvării conflictului, dar și pentru a menține această situație de incertitudine. Atitudinea Ucrainei a contribuit la creșterea neîncrederii și, uneori, a complicat dialogul bilateral dintre Kiev și Chișinău, evidențiază Grămadă (f.d.).

Nantoi (f.d.), unul dintre cei mai versați specialiști din Republica Moldova în problema tranistreană, menționează că frontiera moldo-ucraineană este extrem de importantă pentru supraviețuirea regimului separatist. Comisia moldo-ucraineană de delimitare a frontierei s-a constituit în 1995. În 1999, în rezultatul mai multor compromisuri, a fost semnat Tratatul cu privire la frontiera de stat, care a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova în anul 2001. Frontiera moldo-ucraineană este una relativ lungă - 1222 de kilometri. Ea se împarte în trei sectoare. Sectorul "Nord" - 300 kilometri, sectorul "Centru" - 442 kilometri, care se află sub controlul autorităților neconstituționale din regiunea transnistreană și sectorul "Sud" - 480 kilometri. Transnistria (teritoriul din stânga râului Nistru aflat sub controlul autorităților autoproclamate din „Republica Moldovenească Nistreană” (RMN)), constituie o fâșie îngustă de pământ între teritoriul Ucrainei și restul teritoriului Republicii Moldova. Transnistria nu are ieșire la mare și toate căile de acces în regiune trec prin teritoriul și frontiera controlate de Ucraina. Astfel administrația de la Tiraspol a reacționat negativ de fiecare data la procesul de demarcare a frontierei moldo-ucrainene, temându-se că finalizarea acestuia va duce la o blocadă a RMN.

Până în 1996 Kievul s-a implicat într-o manieră pasivă în procesul de soluționare a problemei transnistrene, deși din 1992 făcea parte, alături de Rusia, România și Moldova, din „Comisia Cvadripartită pentru soluționarea conflictului transnistrean”

La 8 mai 1997, la Moscova a fost semnat Memorandumul cu privire la

normalizarea relațiilor dintre Republica Moldova și Transnistria, Acest document a pus temelia formatului de negocieri dintre Republica Moldova și RMN care sunt considerate „părți” în conflict, pe când Federația Rusă, Ucraina și OSCE au obținut statutul de „mediatori” între aceste „părți”. Ucraina a susținut consecvent suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova. Totodată, comportamentul Ucrainei în relație cu conflictul Transnistrean a fost și continuă să fie determinat de propriile ei interese. Ucraina este conștientă de faptul că adoptarea unei poziții active în raport cu regimul din RMN ar putea deranja Federația Rusă. Drept urmare, poziția și activismul Ucrainei în problema Transnistreană în mare parte depinde de starea relațiilor dintre Ucraina și Federația Rusă pe de o parte și Ucraina și Uniunea Europeană pe de altă parte, menținează Nantoi (f.d.).

Cercetătorul Pop (f.d.), referindu-se la problema transnistrenă din perspectivă geopolitică, ajunge să menționeze următoarele aspecte:

- Prezența pe teritoriul transnistrean a trupelor ruse sub conducerea generalului Aleksandr Lebed, implicarea efectivelor și arsenalului acesteia în conflict, au înclinat decisiv balanța în favoarea liderilor separatiști de la Tiraspol. Iar o justificare rațională, conform normelor de drept internațional, din partea Rusiei privind implicarea sa de partea regimului separatist lipsește.

- În pofida angajamentelor internaționale asumate de Federația Rusă în cadrul summit-ului OSCE de la Istanbul (decembrie 1999) și reiterate la Porto în decembrie 2002, de retragere a efectivelor și a arsenalului rusesc din Transnistria, acestea nu au fost încă îndeplinite decât parțial.

- Rusia tinde în continuare spre păstrarea controlului la granița comună a NATO și UE, înfăptuită prin integrarea României în cele două organizații occidentale. Astfel, conceptul geopolitic de străinătate apropiată, elaborat în cercurile de putere de la Moscova în perioada 1992-1993, este încă un instrument în încercarea de stopare a expansiunii intereselor politice, economice și militare vestice în zonă. Caracterul extrateritorial al acestui concept, de preservare a drepturilor cetățenilor ruși din afara granițelor Federației Ruse, a avut drept consecință negativă faptul că CSI trebuia să însemne un conglomerat de sateliți post-sovietici, controlabili în ultimă instanță prin forță, grație prezenței militare rusești propriu-zise și a unor conflicte înghețate (Nagorno-Karabach între armeni și azeri, Osetia de Sud, Abhazia și Adjaria în Georgia).

Pop (f.d.) identifică și unele greșeli ale autorităților de la Chișinău în perpetuarea separatismului transnistrean, întrucât au conferit acestui regim, în perioada 1996-2001, prerogative ale suveranității de stat în aria productiv-comercială. Astfel, prin Decizia protocolară cu privire la soluționarea problemelor apărute în domeniul funcționării serviciilor vamale ale Republicii Moldova și Transnistriei (document bilateral semnat de Mircea Snegur, președintele Republicii Moldova, și de Igor Smirnov) separatiștilor li s-a

acordat dreptul de a utiliza propria șampilă vamală cu inscripția "Republica Moldova. Vama Tiraspol". Aici trebuie precizat că încă din anul 1991, nici un agent economic din zona controlată de regimul de la Tiraspol nu plătește impozite la bugetul statului moldovenesc. Semnarea acestui document a legalizat fluxul imens de contrabandă ce trecea prin Transnistria, permițând supraviețuirea și consolidarea economică a RMN.

Abia din septembrie 2001, politica Chișinăului față de regimul separatist se schimbă prin introducerea unor noi ștampile vamale. Totodată Chișinăului adresează țărilor din regiune să nu mai accepte ștampilele de tip vechi utilizate de RNM, făcând propunerea de instituire a posturilor vamale mixte moldo-ucrainene de-a lungul frontierei. Partea ucraineană, însă, ia din nou o poziție ambiguă, declarând prin Ambasadorul Ucrainei în Republica Moldova, la 6 septembrie 2001, că „Kievul nu va lua unilateral decizii privind dislocarea posturilor vamale mixte la frontiera cu Moldova, ci va accepta ca pe teritoriul ucrainean să se desfășoare consultații trilaterale”, având în vedere participarea Tiraspolului. Făcând această declarație favorabilă separatiștilor, ambasadorul ucrainean demonstra o dată în plus că țara sa promovează o politică inconsecventă vizavi de conflictul transnistrean.

Poziția ambiguă a Ucrainei demonstrează că aceasta nu era hotărâtă să rezolve problema transnistrenă. În același timp, Ucraina dorea să rămână în relații bune și cu Moldova, care, într-un fel ar putea limita posibilitățile de desfacere a mărfurilor ucrainene în Europa.

În acest context se înscrie și vizita din octombrie 2001 a liderului separatist I. Smirnov la Kiev, la invitația oficială a președintelui L. Kucima. În timpul întâlnirii dintre cei doi, a fost reiterat că soluționarea problemei posturilor vamale se va face luându-se în calcul poziția tuturor părților implicate. Aceasta înseamnă că amplasarea posturilor vamale mixte la frontiera moldo-ucraineană va fi „înghețată” pe o perioadă de timp nedeterminată. Deși vizita lui I. Smirnov la Kiev nu generase reacții dure la Chișinău, acest eveniment, alături de multiplele cazuri de acceptare de către autoritățile ucrainene a vechilor ștampile vamale în tranzacțiile economice cu agenții economici din zona separatistă au determinat de fapt „răcirea” relațiilor moldo-ucrainene.

Astfel, perioada 1991-2001 pentru relațiile bilaterale moldo-ucrainene a fost una de început. În această perioadă au avut loc mai multe întâlniri dintre oficialii ai Republicii Moldova și Ucrainei:

La nivel de conducători ai statului:

- 1992, 23 octombrie - vizita în Republica Moldova a Președintelui Ucrainei L. Kravciuk;

- 1993, decembrie - vizita în Ucraina a Președintelui Republicii Moldova M. Snegur;

- 1994, 7-8 octombrie - vizita în Ucraina a Președintelui Republicii Moldova M. Snegur;

- 1997, 11 martie - vizita în Republica Moldova a Președintelui Ucrainei L. Kucima;

- 1999, 18-19 august - vizita în Ucraina a Președintelui Republicii Moldova P. Lucinschi;

La nivel de Prim-miniștri:

- 1994, 11 august - vizita în Ucraina a Prim-ministrului Republicii Moldova A. Sangheli;

- 1995, 28 august - vizita în Republica Moldova a Prim-ministrului Ucrainei E. Marciuk;

- 1998, 4 august - vizita în Ucraina a Prim-ministrului Republicii Moldova I. Ciubuc;

La nivel de conducători ai parlamentului:

- 1995, 22-23 iunie - vizita la Chișinău a Președintelui Radei Supreme a Ucrainei A. Moroz;

- 1997, ianuarie - vizita la Kiev a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova D. Moțpan; (Vizite bilaterale (f.d))

În această perioadă cadrul juridic dintre Republică Moldova și Ucraina este reglementat de 90 de documente oficiale (tratate, acorduri, memorandumuri, protocoale, regulamente) (vezi anexa 1) care au contribuit la dezvoltarea relațiilor dintre cele două state. Însă, după cum am văzut mai sus, nu întodeauna multitudinea de acte oficiale semnate între părți mărturisește și existența relațiilor de bună prietenie. De multe ori prevederile documentelor nu erau aplicate în practică și rămâneau doar pe hârtie.

Perioada 2001-2009

Politic

După cum am demonstrat, în primul deceniu de independență, relațiile dintre Ucraina și Republica Moldova au fost sub amprenta mai multor probleme de ordin teritorial, economic, geostrategic. De altfel, nici una dintre părți nu a dat dovadă de eforturi semnificative în direcția intensificării și consolidării relațiilor bilaterale.

Referindu-ne la interesele Ucrainei față de Republica Moldova, trebuie să pornim de la faptul că politică externă ucraineană este în mare parte dictată de geografia sa. Chiar de la obținerea independenței, Ucraina a promovat un mesaj prooccidental, încercând să-și intensifice relațiile cu țările din Europa și cu SUA. Dar realitatea a obligat Ucraina să păstreze legături economice și politice strânse cu Rusia, care au făcut ca Kievul să-și modereze discursul prooccidental.

Ținând cont de importanța minoră pe care o are Moldova în relațiile

Ucrainei cu Federația Rusă, trebuie de remarcat că, dincolo de retorica diplomatică, Moldova rămâne, pentru Ucraina, după cum a fost și în timpul URSS, unul dintre principalii concurenți în ceea ce privește furnizarea mărfurilor agricole, a produselor alimentare pe piața rusă. Dacă în perioada sovietică Ucraina trebuia să respecte deciziile Moscovei în promovarea intereselor sale, acum Ucraina independentă este cea care în orice moment poate bloca accesul mărfurilor moldovenești pe piața rusească. În pofida nenumăratelor acorduri multilaterale încheiate în cadrul CSI, dar și a celor bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina, Kievul a utilizat deja de mai multe ori mecanismul barierei vamale tarifare sau nontarifare pentru exportul produselor din Republica Moldova.

În anul 2001 în Republica Moldova au loc alegeri parlamentare în urma cărora se formează o majoritate parlamentară ce îl alege în calitate de Președinte al țării pe Vladimir Voronin, acest lucru urma să influențeze și evoluția relațiilor moldo-ucrainene.

Vladimir Voronin a efectuat o vizită oficială în Ucraina (18-19 mai 2001), unde a făcut declarații că noua conducere a Republicii Moldova este gata să dezvolte relații de parteneriat strategic cu țările vecine, menționează Cimpoescu (2010).

Semnificativ era faptul că dialogul dintre Chișinău și Kiev s-a desfășurat în contextul evoluțiilor din spațiul C.S.I., dominate de creșterea influenței capitalului rusesc în economia țărilor membre. Atât Republica Moldova, cât și Ucraina erau nevoite să țină seama de „pragmatismul” Moscovei în planificarea unor eventuale proiecte economice comune în domeniul energetic. Prioritățile celor două state pe plan bilateral erau reprezentate de necesitatea dezvoltării relațiilor economice, rezolvarea problemei frontierei de stat, situația proprietăților Republicii Moldova pe teritoriul Ucrainei și conclucrarea pentru rezolvarea diferendului transnistrean.

Ucraina reprezenta al doilea partener comercial al Republicii Moldova, după Federația Rusă, specifică Cimpoescu (2010). În vederea sporirii volumului comerțului exterior, s-a convenit impulsionearea unor activități adiacente, precum: dezvoltarea legăturilor dintre structurile financiar-bancare, realizarea unor proiecte de investiții, crearea de întreprinderi mixte, eficientizarea transportului de mărfuri. Vladimir Voronin s-a arătat interesat de restabilirea sistemului energetic unic între Federația Rusă, Ucraina și Republica Moldova. Șeful statului a arătat că nu existau impedimente pentru ratificarea Tratatului de frontieră moldo-ucrainean de către Parlamentul de la Chișinău. Neoficial, însă, partea moldoveană condiționa această procedură de ratificarea de către Rada Supremă a Acordului privind proprietățile Republicii Moldova de pe teritoriul Ucrainei.

Problema transnistriană a fost abordată în contextul rolului pe care îl juca

Ucraina în procesul de negocieri. Kievul și-a reiterat sprijinul pentru menținerea Republicii Moldova ca stat unitar, independent și suveran.

În 2004, după cum menționează Boian (2009), relațiile dintre Chișinău și Kiev se tensionează din nou. Ca urmare a unor speculații din presă, precum că Ucraina ar permite mărfurilor transnistrene să ajungă pe teritoriul său fără să dețină certificate de proveniență din partea autorităților de la Chișinău. Ucraina ia decizia să modifice procedurile de export și tranzit a mărfurilor din Republica Moldova la frontiera comună. Astfel, prin intermediul unei scrisori a Serviciului Vamal de Stat al Ucrainei, expediată posturilor vamale ucrainene de la hotarul cu Republica Moldova, s-au produs următoarele schimbări: toate loturile de mărfuri declarate în regimurile vamale de export sau tranzit și care urmau să fie deplasate peste frontiera de stat a Ucrainei prin punctele de trecere «Bolgan-Hrustovaia» (Vama Moghiliov-Podolsk), «Platonovo-Goianul Nou», «Timkovo-Brosteni», «Stanislavka-Varancau», «Iosipovka-Colosovo», «Timkovo-Colbasnaia» (Vama Kotovsk), «Cuciurgan-Pervomaisk», «Velicoploskoie-Malaesti», «Slaveanoserbka-Blijni Hutor», «Gradinti-Nezavertailovca», «Cuciurgan-Novosavitcoie» (Vama Razdelnaia) urmau să fie reorientate pentru a ieși din teritoriul vamal al Ucrainei la punctele de trecere aflate în gestiunea vămilor «Moghiliov-Podolsk», «Kelimenti», «Belgorod-Dnestrovsk» și «Pridunaiskaia»

De la 1 august 2004 autoritățile moldovenești au refuzat să mai perfecteze acte vamale pentru agenții economici din Transnistria care nu activează în conformitate cu legislația Republicii Moldova, instaurând un gen de blocadă economică. Partea ucraineană reacționează negativ la acțiunile Chișinăului, și vine cu noi amenințări la adresa Republicii Moldova, avertizând-o că îi va cere compensații pentru pierderile ce le-ar fi suportat de pe urma sancțiunilor economice impuse de autoritățile de la Chișinău Transnistriei, menționează Boian (2009).

Litigiul a fost soluționat cu ajutorul Uniunii Europene, care a recomandat de nenumărate ori autorităților de la Chișinău să instituie un control la frontiera de est a Republicii Moldova, necontrolată în mare parte de Chișinău, ci de cele ale autoproclamatei Republici Transnistrene. Securizarea frontierelor de stat era unul din angajamentele statelor membre ale Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est. Pentru a depăși problematica controlului comun al frontierei de stat, Republica Moldova și Ucraina, în iunie 2005, au expediat o scrisoare comună secretarului general al Uniunii Europene. În scrisoare, Chișinăul și Kievul solicitau asistență din partea UE în monitorizarea sectorului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene (lungimea totală a hotarului este de 1 222 km, din care 452 km revin segmentului transnistrean), precum și crearea bazei tehnico-materiale pentru o monitorizare permanentă a întregului hotar moldo-ucrainean.

Astfel, la 7 octombrie 2005, a fost semnat la Palanca Memorandumul dintre cele trei părți de asistență a Misiunii Uniunii Europene la frontiera moldo-ucraineană (EUBAM), activitatea ei fiind lansată pe 30 noiembrie 2005, Boian (2009). Misiunea este un organ de consultanță și un organ tehnic și nu are putere executivă. Printre obiectivele Misiunii am putea enumera:

- colaborarea cu Moldova și Ucraina în scopul armonizării standardelor și procedurilor lor de gestionare a frontierei cu cele în vigoare în statele membre ale UE;

- asistarea la întărirea capacităților profesionale ale serviciilor vamale și de frontieră ale Moldovei și Ucrainei la nivel operațional;

- dezvoltarea capacităților de analiză a riscurilor;

- perfecționarea cooperării și a complementării reciproce a serviciilor vamale și de frontieră cu alte agenții de executare a legilor;

- promovarea cooperării transfrontaliere.

În 2006, trecerea mărfurilor la frontiera moldo-ucraineană a început să se efectueze conform prevederilor Protocolului dintre Serviciul Vamal de Stat din Ucraina și Departamentul Vamal al Republicii Moldova privind recunoașterea reciprocă a documentelor vamale, comerciale și de transport, semnat la 15 mai 2003 la Kiev.

Analizând evoluția politicilor ucrainene față de Moldova după 1991, putem observa că perioadă în care Ucraina a avut politici mai apropiate față de interesele Republica Moldova, în corespundere cu modelele europene, a fost perioada anilor 2004-2009, în care s-a produs o schimbare generată de „Revoluția Oranj”, ce a stimulat o apropiere de Uniunea Europeană și NATO. Kievul a renunțat atunci într-o oarecare măsură la politica multivectorială și procesele de integrare în CSI, optând deschis pentru intrarea în structurile euro-atlantice. Ucraina a devenit în această perioadă un centru de gravitate politică în regiune, susținut de Occident. Diplomația ucraineană și-a făcut clare interesele în Transnistria, aspirând să devină un mediator activ între spațiul post-sovietic și UE.

Boian (2009) menționează, de asemenea, că Republica Moldova a resimțit din plin avantajele democratizării și europenizării Ucrainei după 2004: Ucraina devine mediator activ în formatul de negocieri reformatat „5 plus 2”; președintele ucrainean V. Iușcenko înaintează în anul 2005 un plan de reglementare a problemei transnistrene (planul Iușcenko), care va servi drept reper pentru adoptarea proiectului de lege privind prevederile de bază ale statutului juridic pentru localitățile din stânga Nistrului, cât și a acelor două apeluri privind democratizarea și demilitarizarea regiunii; cele două state au cunoscut o nouă dimensiune a colaborării transfrontaliere prin intermediul fondurilor europene, în special prin intermediul proiectelor europene pentru euroregiuni care au oferit un nou cadru de colaborare pentru cele trei state,

România, Ucraina și R. Moldova.

Unul dintre proiectele finanțate prin intermediul IEPV în perioada 2007-2013 este „Programul Operațional Comun România – Ucraina – Republica Moldova 2007-2013”, privind cooperarea transfrontalieră. Programul își propune crearea unei punți de legătură între cele trei state partenere, cu scopul susținerii comunităților din zonele de frontieră în găsirea unor soluții comune la problemele similare cu care acestea se confruntă. Prin intermediul acestui Program autoritățile locale și alte organizații din zonele de frontieră vor fi încurajate să colaboreze în vederea dezvoltării economiei locale, rezolvării anumitor probleme legate de mediul înconjurător și pentru întărirea pregătirii pentru situații de urgență. Programul va promova, de asemenea, o mai bună interacțiune între comunitățile din zonele de graniță. Finanțarea Comisiei Europene pentru Programul în cauză este de € 126,72 mln. pentru perioada 2007-2013. La aceste fonduri se va adăuga cofinanțarea celor trei state partenere.

GUAM – o altă organizație la care cele două state au aderat. Această organizație, care este o inițiativă venită și susținută din exterior, este o alianță strategică cu probleme comune și percepții de pericol comun. Fiind sprijinită de SUA, GUAM dispune deocamdată mai mult de o perspectivă decât de un rol semnificativ în rezolvarea conflictelor regionale și în asigurarea securității.

În 2008, reprezentantul special al Uniunii Europene în Moldova, Kalman Mizsei, a declarat că Uniunea Europeană așteaptă o implicare mai activă a Ucrainei în reglementarea diferendului transnistrean.

După revenirea la putere a Partidului Regiunilor și a victoriei în alegerile prezidențiale ale lui V. Ianukovici în 2010, drumul european și euro-atlantic al Ucrainei a fost în mare parte abandonat, iar încercările autorităților de la Kiev de a convinge partenerii occidentali în menținerea cursului de integrare europeană sunt privite cu neîncredere de oficialii europeni. Restabilirea influenței Rusiei, a practicilor de conducere autoritară, limitarea libertății de exprimare, intimidarea opoziției politice, chiar până la arestarea liderilor, folosirea resurselor administrative, presiunile asupra agenților economici, în vederea determinării izolării forțelor politice de opoziție, sunt doar câteva din manifestările acestor schimbări produse după 2010.

Scurta perioadă de democratizare și occidentalizare a Ucrainei, pentru R. Moldova a fost una benefică, oferindu-ne șansă de consolidare politică și menținerea cursului de integrare europeană, continuarea procesului de reformare internă mai ales după 2007, când în urma aderării României la Uniunea Europeană, Moldova devine vecina celei din urmă. Totodată, perioada Iușcenko a arătat că o Ucraină europeană, liberă și democratică este binevenită pentru stabilitatea regională.

Economic

În mai 2001 Republica Moldova aderă la Organizația Mondială a Comerțului, introducând noi ștampile vamale și anulându-le pe cele vechi. În acel moment, după cum am menționat mai sus, relațiile s-au tensionat nu doar cu autoritățile autoproclamatei RMN, dar și cu cele din Ucraina. Deși autoritățile de la Kiev recunoșteau în mod necondiționat dreptul Republicii Moldova de a stabili noi reguli vamale, ea considera că, acestea nu sunt coordonate cu autoritățile transnistrene (cu toate că aceste autorități nu erau recunoscute de nimeni). Ucraina a reacționat prin amplificarea problemei zahărului – produs care, în opinia sa, trebuia exclus din regimul comerțului liber cu Moldova, pentru că avea un preț mai mic și făcea concurență zahărului ucrainean. În mod paradoxal, în 2003 guvernul Republicii Moldova a exclus zahărul din regimul de liber schimb cu Ucraina, motivul fiind mărirea importului pe acest produs în Ucraina. Acest fapt a creat probleme întreprinderilor de zahăr din Moldova și a perturbat piața autohtonă.

Această situație s-a perindat până în 2003, când a fost parafat un protocol moldo-ucrainean care stabilea că transportul mărfurilor la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv Transnistria, se va desfășura doar în baza actelor comerciale și vamale oficiale emise de Chișinău. Existența acestui acord nu a oprit însă Ucraina să sisteze importul de carne și mezeluri din Republica Moldova în 2006, invocând același motiv ca și Federația Rusă în 2005, și anume exportul de către producătorii moldoveni a cărnii de proveniență străină.

În primul semestru al anului 2003, menționează Boian (2009), valoarea comerțului exterior cu Ucraina a fost de 188,8 mln. dolari, fiind deci în creștere cu 62,9 mln. dolari față de aceeași perioadă a anului 2002; exporturile s-au micșorat cu 2,6 mln. dolari, iar importurile s-au majorat cu 65,5 mln. dolari, sau cu 171,7%, ceea ce a dus la mărirea deficitului balanței comerciale de la 56,7 mln. dolari la 124,8 mln. dolari.

În 2005 Republica Moldova și Ucraina revin la negocieri privind energia electrică după ce au fost sistate livrările de la Centrala Cuciurgan, a cărei conducere insista asupra majorării tarifului. Astfel, importurile de energie din Ucraina au crescut, ele acoperind aproape 70% din necesitățile interne ale Moldovei. În 2006 concernul rus Gazprom sistează livrările de gaze, deoarece nu s-a ajuns la un acord privind prețul. Republica Moldova începe să importe gaze din Ucraina, astfel încât crește dependența sa față de aceasta. În 2006-2008 au fost purtate repetate negocieri privind prețul la energia livrată, Ucraina fiind permanent nemulțumită de prețul energiei exportate în Republica Moldova, specifică Boian (2009).

Relațiile comercial-economice dintre Republica Moldova și Ucraina s-au dezvoltat dinamic, deși uneori au fost folosite drept mijloc de presiune în dialogul politic dintre autoritățile celor două state. După volumul schimburilor

comerciale externe din 2008 Ucraina deține unul din primele locuri printre partenerii comerciali ai Moldovei. Pe parcursul anului 2008 volumul total al schimburilor comerciale dintre Republica Moldova și Ucraina a constituit 1 463,502 mln USD și a crescut față de 2007 cu 25,9%.

Relațiile de colaborare interregionale dintre Republica Moldova și Ucraina se desfășoară în cadrul euroregiunii „Dunărea de Jos”, care are drept scop crearea legăturilor directe între regiuni și comunitățile aflate de o parte și de alta a frontierelor de stat, în virtutea competențelor autorităților locale. Proiectele UE pentru euroregiuni sunt finanțate din fondurile structurale, precum și din fondurile publice ale comunităților locale și fonduri private. Prin intermediul euroregiunii „Dunărea de Jos” sunt implementate proiecte transfrontaliere, care contribuie la fortificarea relațiilor dintre cele trei state partenere (Republica Moldova, România și Ucraina).

Problema transnistreană

În pofida eforturilor (mai mult sau mai puțin formale) depuse de părțile implicate – Ucraina, Federația Rusă, Republica Moldova și separatiștii de la Tiraspol – perspectivele soluționării problemei transnistrene rămâneau sub semnul întrebării. În procesul de negociere privind reglementarea problematicii transnistrene, Ucraina, alături de Rusia și OSCE, a avut întotdeauna rolul de mediator.

Transnistria reprezenta, în continuare, „capul de pod” al Federației Ruse în regiune. Starea conflictuală existentă între Chișinău și Kiev pe problema transnistreană nu avea perspective de rezolvare, permițând prezența militarilor ruși în zonă și asigurarea unui control al Moscovei asupra acestei zone. Ca urmare a slăbirii pozițiilor Kremlinului pe plan internațional și a presiunilor internaționale vizând retragerea Armatei a XIV-a, liderul separatiștilor de la Tiraspol, Igor Smirnov, a fost nevoit să renunțe parțial la intransigență, fiind obligat să participe la relansarea negocierilor privind soluționarea pașnică a diferendului.

Noua conducere de la Chișinău formată în 2001 a întreprins o serie întreagă de măsuri menite să demonstreze o voință politică mai hotărâtă și mai pragmatică, decât cea din trecut, în scopul urgentării soluționării problemei Transnistriei. Este format Ministerul Reintegrării, care a substituit Comisia interdepartamentală de resort care activase anterior. În urma a două întâlniri ale președintelui V. Voronin cu liderul transnistrean I. Smirnov, în aprilie-mai 2001, au fost semnate o declarație comună și patru protocoale privind armonizarea legislației vamale, garantarea investițiilor, stimularea activității massmedia. Dar, în scurt timp, atitudinea stăruitoare a autorităților de la Chișinău s-a lovit de nedorința liderilor regimului de la Tiraspol de a găsi compromisuri comune, ambiția cărora era de a obține recunoașterea independenței Transnistriei. Deja în vara lui 2001, dialogul și contactele directe

între Chișinău și Tiraspol au fost întrerupte pe o perioadă lungă de timp.

În dorința fermă de a rezolva cât mai repede problema separatismului transnistrean cu o implicare mai activă a factorilor bilaterali și internaționali, V. Voronin inițiază în vara lui 2002 discuții largi pe marginea unor proiecte, la baza cărora urma să fie pusă așa-zisa concepție de „fedație asimetrică”. Potrivit proiectului în cauză, la pregătirea căruia au fost antrenați experți din partea Chișinăului, Tiraspolului, OSCE, Federației Ruse și Ucrainei, regiunea separatistă urma să obțină prerogative caracteristice subiecților unor federații, dar nu în baza unui acord cu alți subiecți federali, ci a unui act constituțional care urma să fie aprobat în cadrul unui referendum. Ca rezultat, un proiect de statut pentru Transnistria de acest gen a fost elaborat de un grup de experți internaționali sub egida OSCE și a fost prezentat în iulie 2002 la Kiev. Din cauza abordărilor politice diametral opuse, curând, au eșuat și tentativele Chișinăului care tindea spre „reintegrarea țării”, și ale Tiraspolului care dorea independență.

În aceste circumstanțe, în noiembrie 2003 a apărut „Memorandumul cu privire la principiile de bază ale construcției de stat a statului unificat”. Cunoscut bine și ca „Memorandumul Kozak”, după numele principalului său autor – Dmitri Kozak, persoana a doua în administrația președintelui rus V. Putin. Conform prevederilor din documentul în cauză, care, în esență, constituia o materializare a ideii „statului comun” lansată de Primakov, problema transnistreană urma să fie soluționată definitiv prin „transformarea organizării de stat a Republicii Moldova în vederea edificării pe principii federative a unui stat unic, independent și democratic, definit în teritoriul frontierelor RSS Moldovenești la situația din 1 ianuarie 1990”.

Acest Memorandum nu a fost semnat, însă, datorită unor prevederi apărute în ultima noapte la insistența Federației Ruse, dar și datorită protestelor venite din partea partenerilor internaționali și a opoziției locale.

Nici internaționalizarea problemei, prin organizarea unor misiuni speciale ale Inițiativei Central Europene (I.C.E.) în Republica Moldova și Transnistria, nici angajamentele asumate de Rusia la Summitul O.S.C.E. de la Istanbul (noiembrie 1999) nu au produs vreo schimbare majoră în poziția Rusiei sau în evoluția negocierilor vizând reglementarea definitivă a conflictului transnistrean.

Anul 2005 a devenit un an de răscruce în procesul de reglementare a problemei transnistrene, pentru că se modifică formatul de negocieri: formatul „3 plus 2” se transformă în „5 plus 2”. La vechiul format de negocieri se alătură doi observatori – Uniunea Europeană și Statele Unite, iar Rusia, OSCE și Ucraina își mențin rolul de mediatori.

În mai 2005, președintele ucrainean vine cu un plan de reglementare a problemei transnistrene, cunoscut ca Planul Iușcenko. Inițiativa lui Victor

Iușcenko se concentrează asupra democratizării raioanelor estice ale Republicii Moldova ca obiectiv principal pentru o reintegrare ulterioară mai ușoară în Republica Moldova. Planul Iușcenko a servit drept cadru pentru elaborarea unor documente relevante pentru Moldova. Astfel, în iulie 2005 este adoptat proiectul de lege „Cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria)”, precum și două apeluri privind democratizarea și demilitarizarea regiunii transnistrene. De fapt, deși a servit drept bază pentru adoptarea legii susmenționate, Planul Iușcenko a fost respins după cum a menționat Vrabie, R. (2010).

Pe acest fundal, în anul 2005, în procesul de reglementare a diferendului transnistrean au început să se manifeste mai activ Uniunea Europeană și Ucraina. Extinderea UE și instalarea frontierelor sale de Est pe Prut, a contribuit esențial la sporirea interesului Bruxelles-ului față de Republica Moldova și, implicit, față de conflictul transnistrean, perceput ca un focar periculos de tensiune pentru întregul continent. O dovadă în acest sens a servit semnarea în februarie 2005 a Planului de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, și numirea în martie 2005 a reprezentantului special al UE pentru Republica Moldova. Planul de acțiuni RM – UE conținea un compartiment special privind conflictul transnistrean și dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate cu Ucraina (Chirilă, V., et al., (2009).

În 2006, ședințele în formatul 5+2 au fost suspendate. După suspendarea negocierilor formale, procesul de reglementare a intrat într-o fază haotică, unde Chișinăul în dorința sa de a rezolva cât mai repede acest conflict a încercat mai multe modele de soluționare, în special prin promovarea unui dialog direct cu Federația Rusă în format 1+1, care nu a făcut decât să îngreuneze și să îndepărteze găsirea unei soluții (Chirilă, V., et al., (2009).

Totuși, în această perioadă a crescut semnificativ rolul și ponderea UE în Republica Moldova și în regiunea transnistreană, mai ales după semnarea Planului de Acțiuni, deschiderea la Chișinău a oficiului Delegației Comisiei Europene, numirea unui Reprezentant Special pentru reglementarea transnistreană.

După cum am observat și în perioada 2001-2009 au avut loc mai multe întâlniri dintre oficiali ai Republicii Moldova și Ucrainei:

La nivel de conducători ai statului:

- 18-19 mai 2001 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova V. Voronin;

- 23 ianuarie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova V. Voronin;

- 1 martie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova V. Voronin;

- 2 iunie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova V.

Voronin;

- 16 iunie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova

V. Voronin;

- 21 septembrie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii

Moldova V. Voronin;

- 2 decembrie 2005 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii

Moldova V. Voronin;

- 23 mai 2006 – vizita în Ucraina ale Președintelui Republicii Moldova V.

Voronin;

- 22 aprilie 2005 – vizita în Republica Moldova a Președintelui Ucrainei

V. Iușcenko;

La nivel de Prim-miniștri:

- 9-10 iulie 2001 – vizita în Ucraina ale Prim-ministrului Republicii

Moldova V. Tarlev;

- 18-20 octombrie 2001 – vizita în Republica Moldova a Prim-ministrului

Ucrainei A. Kinah;

- 12 mai 2005 – vizita în Ucraina ale Prim-ministrului Republicii

Moldova V. Tarlev;

- 30 decembrie 2005 – vizita în Ucraina ale Prim-ministrului Republicii

Moldova V. Tarlev;

- 29 mai 2006 – vizita în Ucraina ale Prim-ministrului Republicii

Moldova V. Tarlev;

- 16 ianuarie 2009 – vizita în Ucraina a Prim-ministrului Republicii

Moldova Z. Greceanii;

La nivel de conducători ai parlamentului în perioada 2001-2009 nu a fost efectuată nici o vizită oficială.

Discuții

Relațiile bilaterale moldo-ucrainene au devenit mai bogate în conținut și mai intense, cuprinzând multiple planuri. La temeliile juridice ale acestor raporturi stau circa 127 documente bilaterale, (tratate, acorduri, convenții, protocoale etc.) care se referă la un spectru larg de probleme politice, economice și teritoriale. (vezi anexa 1) și o serie de acte la nivel internațional la care cele două state sunt parte după obținerea independenței. Acestea sunt menite să asigure în continuare o dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare reciproc avantajoase între Republica Moldova și Ucraina.

Vectorul integrării europene ale ambelor state este salutat de UE, dar totodată, pune în pericol relațiile acestora cu Federația Rusă.

Concluzii

Faptul, că relațiile bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina la etapa

actuală sunt conturate de circumstanțele sistemului format în regiune. Majoritatea problemelor care au dominat relația bilaterală dintre Republica Moldova și Ucraina au apărut din cauza incapacității elitei politice de a ordona și promova interese politice și economice. Existența frontierelor comune, provocările similare în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială și viața politică au fost semne că nevoia de cooperare bilaterală nu este o provocare falsă, ci o necesitate reală. Cu toate acestea, foarte des, autoritățile celor două state nu au reușit să fortifice la maxim parteneriatul bilateral ca fiind unul strategic. Dialogul trebuie să fie unul constant, oricare ar fi forțele politice aflate la guvernare.

Referințe bibliografice:

1. Aparece, Gh. (f.n.). Soluționarea conflictului transnistrean. Caracteristică succintă a procesului de negocieri, Disponibil la: https://ipp.md/old/public/files/Proiecte/blacksee/rom/Aparece_ROM.pdf
2. Bîzgu, T. (2007). Colaborarea bilaterală moldo-ucraineană. *Studia Universitatis Revistă științifică a Universității de Stat din Moldova*, nr.4, pp. 32-35;
3. Boian, V. (2009) Relațiile Republicii Moldova cu Ucraina. Friedrich Ebert Stiftung. APE. Disponibil la: <http://www.ape.md/2009/10/victoria-boian-relatiile-republicii-moldova-cu-ucraina-friedrich-ebert-stiftung-12-10-2009/>
4. Chirilă, V., Popov, A., Stăvilă, I., Lupan, V., Boian, V., ... Grău, L., (2009). Evoluția politicii externe a Republicii Moldova (1998-2008). Ch.: Cartdidact.
5. Cimpoeșu, D. (2010) Republica Moldova, între România și Rusia. 1989-2009 Chișinău, Tipografia Serebia;
6. Cujbă, A. (f.n.). Relațiile bilaterale dintre Republica Moldova și Ucraina la etapa actuală. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/231-238.pdf
7. Grămadă, A. (f.d.) Moldova și Ucraina – în căutarea unui compromis complex. Fundația ”Friedrich Ebert”, Kiev;
8. Moldova, (2000). România, Ucraina: integrarea în structurile europene. - Chișinău, Ed. Perspectiva;
9. Nantoi, O. (f.d.), Rolul Ucrainei în soluționarea conflictului transnistrean, Institutul de Politici Publice, Chișinău. Disponibil la: https://ipp.md/old/public/files/publication/Ukraine_ro.pdf
10. Paunescu, C. (2019). Relațiile Republicii Moldova cu Ucraina din perspectiva vectorului european. *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, USM, 07-08 noiembrie 2019.*

11. Pop, A. (f.d.). România și Republica Moldova – între politica europeană de vecinătate și perspectiva extinderii Uniunii Europene. Disponibil la: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais3_studiu_5_ro.pdf
12. Prohnițchi, E. (f.d.) Vectorul european al Republicii Moldova la confluența intereselor externe ale României, Ucrainei și Rusiei. Disponibil la: <https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/itemlist/tag/Elena%20Prohni%C8%9Bchi?start=10>
13. Vizite bilaterale, Disponibil la: <https://ucraina.mfa.gov.md/ro/content/principalele-vizite-bilaterale>
14. Vrabie, R. (2010). Problema transnistreană și integrarea europeană a Moldovei. Rolul UE. Disponibil la: <https://soros.md/files/publications/documents/Problema%20transnistreana%20si%20integrarea%20europeana%20a%20Moldovei.%20Rolul%20UE..pdf>

Anexa 1

Lista actelor juridice semnate între Republica Moldova și Ucraina în perioada 1991-2009

1. Protocol cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Bruxelles la 10.03.1992. În vigoare din 10.03.1992;

2. Înțelegere de colaborare între Ministerul Tineretului, Sportului și Turismului al Republicii Moldova și Ministerul Ucrainei pentru problemele tineretului și sportului cu privire la acțiunile comune în domeniul politicii pentru tineret, cultură fizică și sport. Semnat la Chișinău la 06.06.1992. În vigoare din 06.06.1992;

3. Tratat de bună vecinătate, prietenie și colaborare între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Chișinău la 23.10.1992. În vigoare din 05.01.1997. Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 22, pag. 8;

4. Acord de colaborare între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Interne al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 03.11.1992. În vigoare din 03.11.1992. Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 22, pag. 15;

5. Acord de colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 19.02.1993. În vigoare din 19.02.1993. Publicat în: Tratatate Internaționale, vol. 22, pag. 21;

6. Protocol cu privire la colaborarea între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei în domeniul topografiei

militare. Semnat la Chișinău la 19.02.1993. În vigoare din 19.02.1993;

7. Protocol cu privire la colaborarea dintre Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei în domeniul apărării antiaeriene și aviației. Semnat la Chișinău la 19.02.1993. În vigoare din 19.02.1993;

8. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la serviciile aeriene. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 25;

9. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la principiile de colaborare și condițiile relațiilor reciproce în domeniul transporturilor. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 34;

10. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la comunicația internațională auto. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 36;

11. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul telecomunicațiilor. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 24, pag. 508;

12. Acord între Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Ucrainei privind plățile necomerciale. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 41;

13. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la colaborarea în problemele de difuzare a publicațiilor periodice. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 44;

14. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind colaborarea în domeniul electroenergeticii. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 52;

15. Contract de colaborare privind mandatele poștale încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 55;

16. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind plățile necomerciale. Semnat la Chișinău la 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 41;

17. Acord comercial între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei Semnat la Chișinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 59;

18. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei în

problemele de frontier. Semnat la Chişinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 63;

19. Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Ucrainei cu privire la activitatea transportului feroviar. Semnat la Chişinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 68;

20. Protocol cu privire la principiile colaborării şi condiţiile interacţiunii în domeniul transportului feroviar între Republica Moldova şi Ucraina. Semnat la Chişinău la 20.03.1993. În vigoare din 20.03.1993. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 71;

21. Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Ucrainei privind perfectarea creditului de stat acordat Guvernului Ucrainei potrivit rezultatelor relaţiilor comercial economice în anul 1992. Semnat la Kiev la 01.06.1993. În vigoare din 24.12.1997. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 78;

22. Tratat între Republica Moldova şi Ucraina privind asistenţa juridică şi relaţii juridice în materie civilă şi penală. Semnat la Kiev la 13.12.1993. În vigoare din 24.04.1995. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 85;

23. Convenţia între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Ucrainei cu privire la activitatea de muncă şi protecţia socială a cetăţenilor Republicii Moldova şi Ucrainei încadraţi în muncă în afara hotarelor statelor lor. Semnat la Kiev la 13.12.1993. În vigoare din 25.02.1994. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 119;

24. Acord cu privire la modul de recunoaştere reciprocă a licenţelor pentru înfăptuirea activităţilor în domeniul construcţiilor, eliberate de centrele de licenţiere ale Republicii Moldova şi Ucrainei. Semnat la Kiev la 26.04.1994. În vigoare din 26.04.1994. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 127;

25. Protocolul convorbirilor între delegaţiile guvernamentale ale Republicii Moldova si Ucrainei. Semnat la Kiev la 11.08.1994. În vigoare din 11.08.1994. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 130;

26. Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Ucrainei privind recunoaşterea reciprocă a drepturilor şi reglementarea raporturilor de proprietate. Semnat la Kiev la 11.08.1994. În vigoare din 19.10.2001. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 34, pag. 323;

27. Protocolul întrevederilor guvernamentale ale Republicii Moldova si Ucrainei privind examinarea chestiunilor de proprietate si frontier. Semnat la Kiev la 03.11.1994. În vigoare din 03.11.1994. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 134;

28. Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Ucrainei cu privire la folosirea în comun şi protecţia apelor de frontier. Semnat la Chişinău la 23.11.1994. În vigoare din 05.06.1995. Publicat în: *Tratate Internaţionale*, vol. 22, pag. 136;

29. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind instituirea comisiei mixte interguvernamentale moldo-ucrainene în domeniul colaborării economice și comerciale. Semnat la Moscova la 09.12.1994. În vigoare din 01.01.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 148;

30. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind colaborarea economică și comercială. Semnat la Moscova la 09.12.1994. În vigoare din 01.01.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 144;

31. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la reglementarea reciprocă a problemelor ce țin de activitatea reprezentanțelor diplomatice. Semnat la Chișinău la 24.02.1995;

32. Protocol între Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul informației. Semnat la Chișinău la 24.02.1995. În vigoare din 24.02.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 151;

33. Protocol cu privire la consultările între Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 24.02.1995. În vigoare din 24.02.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 153;

34. Acord între Departamentul Standarde, Metrologie și Supraveghere Tehnică al Republicii Moldova și Comitetul de Stat al Ucrainei pentru standardizare, metrologie și certificare privind colaborarea în domeniile standardizării, metrologiei și certificării. Semnat la Kiev la 07.07.1995. În vigoare din 07.07.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 156;

35. Convenție între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei pentru evitarea dublei impuneri pe venit și pe proprietate și prevenirea evaziunii fiscale. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 27.05.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 159;

36. Protocolul întâlnirii prim-miniștrilor Republicii Moldova și Ucrainei, ce a avut loc pe parcursul vizitei oficiale a Delegației guvernamentale a Ucrainei în Republica Moldova la 28-29 august 1995. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 29.08.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 180;

37. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la formarea grupelor mixte financiar-industriale moldo-ucrainene. Semnat la Chișinău la 29.08.1995;

38. Protocolul negocierilor delegațiilor guvernamentale ale Republicii Moldova și Ucrainei privind problemele comercial-economice. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 29.08.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 182;

39. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind garantarea drepturilor cetățenilor în domeniul asigurării cu pensii. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 19.11.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 185;

40. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 27.05.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 190;

41. Convenție consulară între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 04.02.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 197;

42. Acord între Ministerul Economiei al Republicii Moldova și Ministerul Relațiilor Economice Externe și Comerțului al Ucrainei cu privire la colaborare. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 29.08.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 217;

43. Protocol între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind reglementarea creanțelor. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 29.08.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 223;

44. Protocol între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind asigurarea condițiilor preferențiale de transportare a produselor agricole perisabile în Ucraina și în tranzit prin teritoriul Ucrainei spre alte țări ale C.S.I. Semnat la Chișinău la 29.08.1995. În vigoare din 29.08.1995. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 228;

45. Acord între Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Ucrainei privind nomenclatorul mărfurilor și serviciilor, condițiile de livrare în contul achitării restanțelor Ucrainei față de Republica Moldova pe anul 1995. Semnat la Kiev la 06.12.1995. În vigoare din 06.12.1995;

46. Protocol între Ministerul Apărării al Ucrainei și Ministerul Apărării al Republicii Moldova cu privire la organizarea transportărilor militare în interesele Ministerului Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei și decontările respective. Semnat la Chișinău la 27.12.1995;

47. Acord cu privire la cooperarea de producere între Ministerul Industriei al Ucrainei și Ministerul Industriei al Republicii Moldova. Semnat la Chișinău la 05.02.1996. În vigoare din 05.02.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 237;

48. Acord de colaborare între Departamentul Relațiilor Naționale de lângă Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Ucrainei pentru Problemele Naționalităților și Migrației. Semnat la Kiev la 19.02.1996. În vigoare din 19.02.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 240;

49. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la colaborarea reciprocă în domeniul geodeziei, cartografiei, cadastrului

și teledetecției asupra pământului. Semnat la Chișinău la 10.04.1996. În vigoare din 08.08.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 244;

50. Acord între Ministerul Comunicațiilor și Informaticii al Republicii Moldova și Ministerul Comunicațiilor al Ucrainei privind colaborarea în domeniul comunicațiilor. Semnat la Kiev la 29.05.1996. În vigoare din 29.05.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 248;

51. Acord de colaborare dintre Ministerul Serviciilor Comunale și Exploatarea Fondului de Locuințe al Republicii Moldova și Comitetul de Stat pentru Gospodăria Locativ Comunală al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 21.06.1996. În vigoare din 21.06.1996. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 252;

52. Acord între Ministerul Industriei și Comerțului al Republicii Moldova și Ministerul Industriei Cărbunelui al Ucrainei privind păstrarea specializării întreprinderilor, livrărilor reciproce prin cooperare. Semnat la Chișinău la 21.01.1997. În vigoare din 21.01.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 256;

53. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind colaborarea unităților administrativ-teritoriale ale Republicii Moldova și regiunilor de frontieră ale Ucrainei. Semnat la Chișinău la 11.03.1997. În vigoare din 14.07.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 260;

54. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere la frontiera de stat moldo-ucraineană și simplificarea formalităților la trecerea frontierei de către cetățenii care locuiesc în raioanele de frontieră. Semnat la Chișinău la 11.03.1997. În vigoare din 12.08.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 263;

55. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctele de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene. Semnat la Chișinău la 11.03.1997. În vigoare din 23.12.1998;

56. Declarație cu privire la principiile de bază ale creării Uniunii Vamale între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Chișinău la 11.03.1997. În vigoare din 11.03.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 273;

57. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind preluarea și returnarea persoanelor la frontiera de stat moldo-ucraineană. Semnat la Chișinău la 11.03.1997. În vigoare din 23.12.1998. Expirat la 01.02.2019;

58. Declarația Președinților Republicii Moldova, României și Ucrainei privind colaborarea în domeniul luptei cu crima organizată. Semnat la Ismail la 04.07.1997. În vigoare din 04.07.1997. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 280;

59. Acord între Ministerul Industriei și Comerțului al Republicii Moldova

și Ministerul Politicii Industriale al Ucrainei privind păstrarea specializării întreprinderilor și livrarea reciprocă prin cooperare. Semnat la Kiev la 13.02.1998. În vigoare din 13.02.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 285;

60. Protocol între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul medicinei militare. Semnat la Kiev la 19.06.1998. În vigoare din 19.06.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 22, pag. 296;

61. Acord între Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Ministerul Sănătății al Ucrainei despre recunoașterea reciprocă a certificatului igienic al Republicii Moldova și avizului igienic al Ucrainei. Semnat la Kiev la 17.07.1998;

62. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul recunoașterii reciproce a rezultatelor activităților de certificare. Semnat la Kiev la 04.08.1998. În vigoare din 01.10.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 261;

63. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul preîntâmpinării avariilor industriale, catastrofelor, calamităților naturale și lichidării consecințelor lor. Semnat la Kiev la 04.08.1998. În vigoare din 01.10.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 265;

64. Memorandumul Președinților Republicii Moldova, României și Ucrainei privind colaborarea în domeniul combaterii criminalității Semnat la Chișinău la 22.10.1998. În vigoare din 22.10.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 359;

65. Acord dintre Republica Moldova și Ucraina privind colaborarea economică pe anii 1998-2007. Semnat la Chișinău la 23.10.1998. În vigoare din 16.07.1999. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 319;

66. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în domeniul telecomunicațiilor guvernamentale. Semnat la Chișinău la 23.10.1998. În vigoare din 29.01.1999. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 312;

67. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul carantinei plantelor. Semnat la Chișinău la 23.10.1998. În vigoare din 25.01.1999. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 291;

68. Acord între Fondul Social al Republicii Moldova și Fondul de Pensionare al Ucrainei despre transferul și achitarea reciprocă a pensiilor. Semnat la Chișinău la 23.10.1998. În vigoare din 23.10.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 274;

69. Acord de colaborare între Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii

Moldova și Direcția Generală a Arhivelor de pe lângă Cabinetul de Miniștri al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 23.10.1998. În vigoare din 23.10.1998. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 278;

70. Protocol dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei referitor la operarea unor modificări în Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind recunoașterea reciprocă a drepturilor și reglementarea raporturilor de proprietate din 11 august 1994. Semnat la Kiev la 27.04.1999. În vigoare din 19.10.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 328;

71. Tratat între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat. Semnat la Kiev la 18.08.1999. În vigoare din 18.11.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 332;

72. Protocol adițional la Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat, privind transmiterea în proprietate Ucrainei a sectorului de autostradă Odesa – Reni în regiunea localității Palanca a Republicii Moldova, precum și a sectorului de teren, prin care trece acesta, și regimul lor de exploatare. Semnat la Kiev la 18.08.1999. În vigoare din 18.11.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 29, pag. 438;

73. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind modul de reglementare unică a relațiilor economice externe. Semnat la Kiev la 18.08.1999. În vigoare din 26.06.2000. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 24, pag. 486;

74. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la ajutorul reciproc și colaborarea în domeniul vamal. Semnat la Kiev la 18.08.1999. În vigoare din 30.07.2000. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 24, pag. 490.

75. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind cooperarea de producție. Semnat la Kiev la 18.08.1999;

76. Acord dintre Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Comitetul pentru industria medicală și microbiologică al Ucrainei privind colaborarea în domeniul industriei farmaceutice. Semnat la Kiev la 18.08.1999. În vigoare din 18.08.1999. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 316;

77. Protocol de colaborare în domeniul arhitecturii, construcțiilor și gospodăriei locativ-comunale între Ministerul Dezvoltării Teritoriului, Construcțiilor și Gospodăriei Comunale al Republicii Moldova și Comitetul de Stat pentru construcții, arhitectură și politica locativă al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 23.09.1999. În vigoare din 23.09.1999. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 24, pag. 498;

78. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind introducerea modificărilor în Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere la

frontiera de stat moldo-ucraineană și simplificarea formalităților la trecerea frontierei de către cetățenii care locuiesc în raioanele de frontieră din 11 martie 1997 (Acord prin schimb de note). Semnat la 05.08.1999. În vigoare din 05.08.1999;

79. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind introducerea modificărilor în Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind colaborarea unităților administrativ-teritoriale ale Republicii Moldova și regiunilor de frontieră ale Ucrainei din 11 martie 1997. Semnat la Kiev la 31.12.1999. În vigoare din 01.02.2000. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 24, pag. 501;

80. Convenție sanitară veterinară între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei. Semnat la Kiev la 16.05.2000. În vigoare din 19.03.2003;

81. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind colaborarea în domeniul protecției proprietății industrial. Semnat la Chișinău la 16.11.2000. În vigoare din 30.03.2002. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 336;

82. Declarație comună a Președintelui Republicii Moldova Vladimir Voronin și Președintele Ucrainei Leonid Kucima. Semnat la Kiev la 18.05.2001. În vigoare din 18.05.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 29, pag. 445;

83. Acord de colaborare dintre Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Ucrainei. Semnat la Kiev la 18.05.2001. În vigoare din 05.09.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 29, pag. 447;

84. Acord dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind recunoașterea reciprocă și echivalarea documentelor de studii și titlurilor științifice. Semnat la Kiev la 18.05.2001. În vigoare din 28.11.2008. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 46, pag. 490;

85. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind călătoriile fără vize ale cetățenilor. Semnat la Kiev la 18.05.2001. În vigoare din 26.01.2002. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 29, pag. 454;

86. Acord prin schimb de note (privind prelungirea pînă la 1 ianuarie 2004 a termenului de utilizare a documentelor prevăzute în punctele 1.2, 1.3, 1.9, 2.2, 2.3, 2.10 din Anexa la Acordul privind călătoriile fără vize. Semnat la Chișinău la 20.06.2002. În vigoare din 21.06.2002;

87. Acord între Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova și Ministerul Politicii Agrare al Ucrainei cu privire la colaborarea economică și tehnico-științifică. Semnat la Kiev la 18.05.2001;

88. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la regimul de utilizare a sectorului de autostradă ucraineană Odesa - Reni, care trece prin teritoriul Republicii Moldova, precum și a

sectorului de teren, prin care trece acesta Semnat la Kiev la 10.07.2001. În vigoare din 18.11.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 340;

89. Memorandum între Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul vamal de stat al Ucrainei cu privire la procedura de acordare a ajutorului reciproc. Semnat la Kiev la 10.07.2001. În vigoare din 10.07.2001. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 29, pag. 461;

90. Protocol între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova și Comitetul de stat pentru paza frontierei de stat al Ucrainei privind interacțiunea la punctele de trecere peste frontiera de stat moldo-ucraineană. Semnat la Kiev la 03.11.2001. În vigoare din 10.06.2002. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 358;

91. Regulament privind demarcarea frontierei de stat între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Criva la 29.01.2003. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 344;

92. Protocol între Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la recunoașterea reciprocă a documentelor de trăsura, comerciale și vamale și asigurărilor vamale. Semnat la Kiev la 15.05.2003. În vigoare din 25.05.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 366;

93. Protocol între Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la colaborare pentru combaterea traficului ilicit de arme, muniții, substanțe explozibile, stupefiante, substanțe psihotrope și precursori. Semnat la Kiev la 15.05.2003. În vigoare din 25.05.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 370;

94. Acord între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei cu privire la colaborarea în domeniul apărării antiaeriene. Semnat la Kiev la 25.02.2003. În vigoare din 11.07.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 361;

95. Convenție de colaborare și cooperare între Ministerul Securității Naționale al Republicii Moldova și Serviciul de Securitate al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 15.07.1993. În vigoare din 15.07.1993;

96. Acord privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei. Semnat la Chișinău la 13.11.2003. În vigoare din 16.05.2008. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 46, pag. 452;

97. Protocol între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Interne al Ucrainei, Comitetul de Stat pentru paza frontierei de stat al Ucrainei privind preluarea și returnarea persoanelor la frontiera de stat moldo-ucraineană. Semnat la Kiev la 07.10.2003. În vigoare din 07.10.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 23, pag. 286;

98. Acord încheiat prin schimb de note privind introducerea modificărilor

în Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind călătoriile fără vize ale cetățenilor, din 18 mai 2001. Semnat la Chișinău la 31.12.2003. În vigoare din 31.12.2003;

99. Protocolul între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova, Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei, Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctul de trecere internațional rutier "Criva-Mamalîga". Semnat la Chișinău la 12.01.2004. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 388;

100. Protocolul între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova, Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei, Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctul de trecere internațional rutier "Larga-Kelimentî". Semnat la Chișinău la 12.01.2004. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 394;

101. Protocolul între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova, Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei, Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctul de trecere internațional rutier "Giurgiulești-Reni". Semnat la Chișinău la 12.01.2004. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 390;

102. Protocolul între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova, Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei, Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctul de trecere internațional rutier "Briceni-Rossoșani". Semnat la Chișinău la 12.01.2004. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 372;

103. Protocolul între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova, Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei, Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea controlului în comun în punctul de trecere internațional rutier "Medveja-Zelioniaia". Semnat la Chișinău la 12.01.2004. În vigoare din 12.01.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 392;

104. Protocol cu privire la coordonarea formei și rechizitelor informației, ce se transmite între Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei. Semnat la Kiev la 08.04.2004. În vigoare din 08.04.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 403;

105. Acord între Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Administrația de Stat a Ucrainei privind interacțiunea și schimbul reciproc de informații în domeniul controlului asupra fabricării, importului și exportului producției supuse accizelor. Semnat

la Chișinău la 21.05.2004. În vigoare din 21.05.2004. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 408;

106. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind protecția reciprocă a informațiilor secrete. Semnat la Kiev la 19.02.2004. În vigoare din 01.11.2005. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 396;

107. Înțelegere între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind introducerea modificărilor în textul moldovenesc al Convenției între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei pentru evitarea dublei impuneri pe venit și pe proprietate și prevenirea evaziunii fiscale, semnat la 29 august 1995. Semnat la Kiev la 14.12.2004. În vigoare din 14.12.2004;

108. Protocol între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova și Comitetul de Stat pentru paza frontierei de stat al Ucrainei privind interacțiunea în interesele pazei frontierei de stat moldo-ucrainene. Semnat la Odesa la 21.02.2003. În vigoare din 21.02.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 358;

109. Protocol între Departamentul Trupelor de Grăniceri al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei cu privire la activitatea reprezentanților de frontier. Semnat la Chișinău la 27.01.2005. În vigoare din 27.01.2005. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 411;

110. Protocol între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei cu privire la cooperarea organelor operative. Semnat la Chișinău la 22.04.2005. În vigoare din 22.04.2005. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 34, pag. 416;

111. Declarație comună a Prim-miniștrilor Republicii Moldova și Ucrainei. Semnat la Kiev la 30.12.2005. În vigoare din 30.12.2005;

112. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în domeniul turismului. Semnat la Chișinău la 09.02.2006. În vigoare din 25.07.2008. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 46, pag. 478,

113. Protocol de colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei în domeniul asigurării logistice a trupelor. Semnat la Chișinău la 02.11.1995;

114. Protocol între Ministerul Apărării al Republicii Moldova și Ministerul Apărării al Ucrainei cu privire la achitarea plății pentru transporturile militare realizate în interesele Ministerului Apărării al Ucrainei de la stațiile căii ferate ale Republicii Moldova, aflate pe teritoriul Ucrainei. Semnat la Kiev la 23.11.1995. În vigoare din 23.11.1995;

115. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind navigația pe căile navigabile interne. Semnat la Kiev la

14.03.2006;

116. Regulamentul Comisiei mixte moldo-ucrainene pentru colaborarea în domeniul prevenirii accidentelor industriale, calamităților naturale și lichidării consecințelor lor. Semnat la Odesa la 20.05.2003. În vigoare din 20.05.2003. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 40, pag. 472;

117. Protocol între Serviciul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la cooperarea în domeniul controlului valorii în vamă a mărfurilor, ce se deplasează peste frontiera de stat între Republica Moldova și Ucraina. Semnat la Kiev la 27.04.2006. În vigoare din 27.04.2006;

118. Protocol între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la amendarea și completarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere la frontiera de stat moldo-ucraineană și simplificarea formalităților la trecerea frontierei de către cetățenii care locuiesc în raioanele de frontieră. Semnat la Kiev la 29.05.2006. În vigoare din 16.02.2007;

119. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind întreținerea podurilor de șosea la frontiera de stat moldo-ucraineană. Semnat la Chișinău la 31.07.2006. În vigoare din 21.06.2010. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 47, pag. 436;

120. Memorandum de colaborare între Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției al Republicii Moldova și Comitetul de Stat pentru Monitorizare Financiară al Ucrainei privind colaborarea în domeniul legalizării (spălării) veniturilor provenite din activitatea ilicită și finanțare a terorismului. Semnat la Chișinău la 14.11.2006. În vigoare din 14.11.2006. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 42, pag. 474;

121. Protocol între Serviciul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea schimbului de informație prealabilă privind mărfurile și mijlocele de transport, deplasate peste frontiera de stat a Republicii Moldova și Ucrainei. Semnat la Bruxelles la 21.11.2006. În vigoare din 21.11.2006;

122. Protocol între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei cu privire la schimbul de informații. Semnat la Bruxelles la 21.11.2006. În vigoare din 21.11.2006. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 42, pag. 480;

123. Acord dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei cu privire la asigurarea cu pensii a persoanelor eliberate din serviciul militar, membrilor familiilor lor și alte modalități ale protecției lor sociale. Semnat la Kiev la 21.10.2007. În vigoare din 23.12.2011. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 49, pag. 450;

124. Acord despre colaborarea științifico-practică în domeniul combaterii

holerei între Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Ministerul Sănătății al Ucrainei. Semnat la Kiev la 13.04.2000. În vigoare din 13.04.2000;

125. Protocol între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei cu privire la organizarea patrulării comune a frontierei de stat moldo-ucrainene. Semnat la Odesa la 06.06.2012. În vigoare din 29.06.2012;

126. Protocol între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind excluderea din regimul de comerț liber la Acordul privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, din 13 noiembrie 2003. Semnat la Chișinău la 21.04.2009. În vigoare din 28.10.2011. Publicat în: *Tratate Internaționale*, vol. 51, pag. 446;

127. Acord între Republica Moldova și Ucraina privind colaborarea în domeniul asigurării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. Semnat la Chișinău la 17.12.2009.